Fq 5131

SZAK-LAP

IV.évf. 1.(42.) sz.

1980. szept. 28.

AZ MKKE RAJK LÁSZLÓ SZAKKOLLÉGIUMÁNAK BELSŐ ÚJSÁGA

AZ EGYÉN A SZAKKOLLÉGIUMBAN

Az 1980/81-es tanévvel a Szakkollégium müködésének tizenegyedik évét kezdi meg. E cikk az egyén és a Szakkollégium viszonyát veti fel a "legyen" álláspontjáról.

A Szakkollégiumba való lépés legtöbbünknél az értelmiségivé válás utjának - többé-kevésbé - tudatos választását jelentette. Nem pusztán mennyiségileg több szellemi tevékenységet, hanem mélyebb változásokat jelent ez az első generációsok számára. Az eddigi cselekvéseket motiváló értékek, normák és szokások ütköznek össze a - korántsem homogén - értelmiségi réteg értékrendjével, norma- és szokásrendszerével. Kritikus elsajátitásuk a kollégiumban eltöltött évek alatt történik. Egy analógiával talán jobban megvilágitható: uj "axiómákra"kell épiteni mindenkinek a saját "elméletét".

Az "axiómaváltás" időszaka nem válságmentes az egyes emberek számára, akik végig merik gondolni a problémát, s merik vállalni ezt a küzdelmet. A sorozatos értékütközések kiélezetten vetik fel az egyéni lét problémáit. /Például a családhoz, az MSZMP-hez stb. való viszony tisztázásának szüksé-

TARTALOM:

"...kemény félévre van kilátás ..."
KOLLÉGIUMI GYÜLÉS

"...a vezeték nem Kulcsár Győző kései követőinek hátából lógott ki, hanem a falból."
AZ ELMULT KÉT HÉT...

"Számomra az az elfogadható magatartás, amely kitapogatja a valóság reális 'kelléseit'."
KELLENEK-E NEKÜNK A NÉPIEK ?

"... képtelen pontos adatokat szolgáltatni a nemzetiségi megoszlásról."
KI A NEMZETISÉGI ?

"... a harmadévesek számára a szakkollégiumi szakmai tevékenység alternativ tárgyként elfogadható ..."
LÁTOGATÁS A REKTORNÁL

gessége ekkor merül fel./ E válság- és problémahelyzetek megoldásához szükséges valami külső hatás, amely átsegiti az egyént a kritikus pontokon, mert fel tudja mutatni előtte az alkotó cselekvés lehetőségeit, az uj alternativa lehetőségét. Ebben az értelemben nyilvánulhat meg nap mint nap a szakkollégium támaszként az alkotó értelmiségivé válást vállaló tagjai számára.

Megválaszolandó kérdés: miért kivánatos az, ha a szakkollégium tölti be ezt a szerepet, nem pedig más? Miért nem töltheti be ezt a funkciót egy barát, egyoktató? Két okból látom intézményünk szerepét fontosnak:

1./ A cselekvési lehetőségek a kollégium keretei között nagyobbak, mint ezen kivül.

2./ Értelmiséginek lenni nem egyenlő nagy tudással, informáltsággal birni. Bármiféle társadalomtudományi információ elsajátitásával nem csak a tartalmat, de az ehhez való viszonyulást /metainformációt/ is magáévá teszi az ember. Ha ez az információáramlás egy csatornán - egy személyen - keresztül történik, akkor csak egyféleképpen lehet viszonyulni hozzá. Ugy vélem, a kollégium több csatornája lehetőséget nyujt a tudatos viszonyulás választására.

Pálfi Sándor

Szakkollégiumi HÍREK

Nemzetközi döntési játék kerül megrendezésre ebben az évben osztrák és magyar közgazdaságtudományi egyetemek részvételével. Egyetemünk csapatát zömmel szakkollégisták alkotják, névszerint: Jekli Zsuzsa, Kiss László, Hajnalka Zsolt, Király László.

Egyetemünk pedagógiai tanszéke az előző félévben pályázatot hirdetett, melyen Lukács János első, Balogh Irén második dijat kapott. Gratulálunk!

Legfrissebb információink szerint az 1980/81. tanévi OTDK márc. 21 - ápr. 17. között kerül megrendezésre. Persze, ehhez még sikeres szerplésre van szükség az egyetemi TDK konferencián!

KOLLÉGIUMI GYÜLÉS

Az immár 10 éves hagyományokhoz hiven a Szakkollégium munkáját ebben a félévben is a kollégiumi gyülés nyitotta meg "hivatalosan". Szinte valamennyien ott voltunk szakkollégistak, tehát az alábbi irás nem a hü tudósitás igényével született, csak a kollégiumi gyülés néhány főbb gondolatát óhajtja rögziteni.

Bevezetőjében Chikán Attila foglalta össze a ránk váró feladatokat, hangsulyozva a 80-as években várható, és már megindult korszakváltás jelentőségét, amely külső körülményeink változásában jelentkezik elsősorban, de erre a kollégiumnak is reagálnia kell akár belső változásokkal is. Különösen nagy a belső változások szerepe akkor, mikor a Szakkollégium tagságának fele első szemeszterét kezdi intézményünkben, s talán valóban "uj" kollégiumot fog csinálni ez a nemzedék. Ez az uj azonban kell, hogy viselje a régi előnyös jegyeit; demokratikus közösségben nevelődött, s szakmailag jól képzett, értelmiségivé való embereket kibocsájtva, melyekre a magyar gazdaságnak és társadalomnak égető szüksége van.

Konkrét feladatainkat a következő időszakra Attila 6 pontban foglalta össze:

1./ Tovább növelendő a Szakkollégium, és tagjainak nyitottsága, a társadalmi és politikai kérdésekkel való foglalkozás sulya tevékenységünkben.
2./ A szakmai felkészültség problémáinak megoldása, elsősorban az egyéni munkára támaszkodva.
3./ A kollégium pozitiv hagyományinak továbbvitele.
4./ Uj kezdeményezések felkarolása /a szakmai tábor hoz, a Szakkollégiumi Füzetekhez hasonlóan/.
5./ A VOSZK-osokkal való kapcsolat intenzitásának növelése a hangsulyt a folyamatosságra fektetve, a szakmai és a politikai jelleget erősitve.
6./ A Szakkollégium külső kapcsolatainak "fokozása" /amire a meglévő kapcsolatokon tul - OT, Csepel, stb. - talán lehetőséget nyujt majd az Országos Szakkollégiumi Mozgalom is/.

Ezután Pálfi Józsi a félév konkrét programjait ismertette, majd Nikodémus Tóni a klub elképzeléseiről szólt, amely a féléves programokkal egyetemben a lap más helyén található meg, igy itt eltekintek a fölsorolástól. Ami viszont fontos: a DB kéri a segitséget a programok szervezésében.

Kőnczei Gyuri a félév szakmai munkájáról adott tájékoztatást. Alapvető elképzelés közeliteni az egyetemi oktatáshoz, másrészt a szekciókeretek lazitása. A szakkollégiumi szakmai munka 3 lépcsős rendszerbe foglalható:

1. Alapozó kurzusok /indulás/
2. Az 5. féléves alternativ tárgy választásának már ismert rendszere /"átvezetés"/
3. Viszonylag kötetlenebb "végkifejlet "az egyéni munkára alapozva, de néhány szekciót megtartva.

A szakmai munka vonatkozásában hiányosság, hogy kevés egyéni TDK-ra van kilátás ebben az évben, ami annak a tünete is lehet, hogy hiányoznak az egyéni témák.

Szintén a szakmai részhez tartozik, hogy Kornai János által az egyetemen tartandó előadássorozathoz kapcsolódva kb 3 konzultációs foglalkozásra kerül majd sor a Szakkollégiumban.

Szó esett az Országos Szakkollégiumi Mozgalom helyzetéről is. Jelenleg a politikai támogatás megszerzése a fontos, másrészt el kell kezdeni a kapcsolatteremtést más intézményekkel.

Az alapozó kurzusok vezetőin kivül már két volt szakkollégista jelentkezett azzal, hogy szeretne egy előadás-, vagy talán helyesebb kifejezéssel beszélgetés-sorozatot tartani a Szakkollégiumban. Riecke Werner "Árfolyam és fizetési mérleg elméletek, és ennek gazdaságpolitikai konzekvenciái" cimmel 8-9 foglalkozást javasolt, melyből az elsőre 29-én, hétfőn délután 5-kor kerül sor. Gervai Pali a politika és a gazdaság kapcsolatáról inditana kurzust.

A kollégiumi gyülés lényeges momentumait átfutva látható, hogy "kemény" félévre van kilátás, máris valamennyiünket rákényszeritve a folyamatos munkára.

C. Ed. Tamás

Szakkollégiumi HÍREK

Elkészült, és minden bizonnyal az egyes szobákba el is jutott a Szakkollégium elmult tanévben folytatott tevékenységéről irt Beszámoló. Ha még akadna olyan, aki nem olvasta, izelitőként ismertetjük a Chikán Attila által készitett anyag fő részeit:

1. A Szakkollégium tagságának összetétele
2. Tanulmányi és tudományos munka
3. Politikai-társadalmi tevékenység
4. Közösségi élet, belső demokrácia
5. Rendezvények
6. Felvételi és nyári tábor

Örömmel értesültünk arról, hogy augusztus végén Nagy Mártának és Chikán Attilának megszületett Eszter nevü lányuk. Jakab Béla is apa lett, kislányának neve szintén Eszter. Mindannyiuknak gratulálunk!

Az elmúlt két hét...

... legmegrázóbb élménye a szakkollégisták számára minden bizonnyal a szobák birtokbavétele volt.

Ugy tünik, a falaknak sok ellensége lehet, mert szemmel láthatólag jól megfurták őket. Szerencsére azonban a helyükön maradtak, ami még egye lőre csak felületes megfigyelés, hiszen tavaly az 1./4.-ben is ezt hitték Zupcsán Erikáék, aztán egyszerre csak eltünt a helyéről.

Ebben éppen ellentétesen viselkedett, mint az idén juniusban egyesek, akiknek a letünését várták, és a helyükön maradtak. De ez már nem a Szakkollégium belső ujságjának témája.

Mint ahogy a magyar vivósport helyzete sem az. Bár most, hogy a moszkvai fiaskó után uj alapokra kivánják helyezni az utánpótlás nevelését, lenne egy javaslatom. A kollégiumban dolgozó villanyszerelők néhány ifju tagjáról van szó, akik a minap élvezetes csörtét vivtak az ideiglenesen pásztá kinevezett folyosón. Találatjelző készülékük nem volt, a vezetékek nem Kulcsár Győző kései követőinek hátából lógott ki, hanem a falból.

Bár ami a lógást illeti, abban a kollégiumban folyó rekonstrukciós munkálatok nyári időszakában valószinüleg nem a vezetékek vitték el a pálmát.

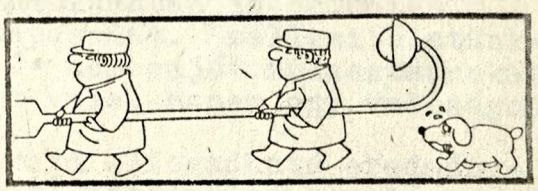

KELLENEK-E NEKÜNK A NÉPIEK?

- AZ "ERDEI VÁLOGATÁS" ELÉ -

A közeljövőben megjelenik a Szakkollégiumi Füzetek ujabb száma. Eredei Ferencet a társadalomtudóst, a politikust szeretném bemutatni.

Személyiségének aktualitását nem elsősorban az évforduló adja. Régebben kezdtünk odafigyelni azokra fokozottabban, akikkel Erdei is igy, vagy ugy együtt emlithető. Ezek a népi irók, népi gondolatkörben mozgó politikusok. Társadalmi életünk számos problémája jelenik meg ma olyan kérdésfölvetésekben, amelyek őket jellemezték, vagy amelyeket ők fogalmaztak meg. Példákként: közgondolkodásunkban ujra élők a "magyarság sorskérdései", élénkül a demokrácia, a demokratikusabb közélet lehetőségei iránti érdeklődés, és nem lehetetlen, hogy lesznek olyanok, akik az un. "harmadik utas" elképzelés kritikai végiggondolására vállalkoznak.

A társadalmi mobilitás csökkenése már szintén gondolkodásra és cselekvésre késztette azokat, akiknek ez szivügye. Ez a jelenség, és az erre adandó válasz szükségessége tette lehetővé pl. intézményünk létrejöttét és fennmaradását is.

A társadalmi mobilitás elősegitése olyan érték és cél a kollégiumban, amelyet csak nagyon kevesen kérdőjeleznek meg /ha ugyan vannak ilyenek/. Mégis ugy tünik, ez a törekvés nem eléggé növi ki magát aktiv, kulturáltságot, magatartásformákat integráló tényezővé. Különösképpen hiányzik a "történelmi háttér" végiggondolása. Már a NÉKOSZ-szal is ugy vagyunk, hogy belenyugszunk a nyilvánvaló különbségekbe, de nemigen tudatositjuk azokat. Ez eddig - a szerveződés, "bejáratás" időszakában - lehetett másodlagos kérdés a lét - nem lét kérdése mögött, de ha meg akarunk válaszolni az elkövetkező évek kihivására, akkor föltétlenül meg kell kisérelnünk a tudatositást. A külső világ olyan kérdéseket forgat, amit a mi "eleink" különösen a szivükre vettek. "a eddig puszta létünkkel képviseltünk valami folytonosságot, akkor most ez a "puszta lét" - a tudományos munka, a közösségi és a tágabb értelmü szellemi élet - telik meg olyan problémákkal, amelyekre más feltételek között ők is választ kerestek.

Hogy történetileg "eleink" a Győrffy Kollégium és a NÉKOSZ, az nem kétséges, hiszen a személyes kapcsolatok, a célok jó részének megfelelése és a müködés hasonlósága nyilvánvaló. Az már kevésbé értetődik magától, hogy hogyan viszonyulunk a Győrffy és a NÉKOSZ létrejöttéhez és ideológiájához döntően hozzájáruló népi mozgalomhoz. Gátolja a tisztán látást, hogy messzire kell visszanyulnunk, hiszen ezt a mozgalmat a személyi kultusz vihara sodorta el, és a NÉKOSZ felszámolásában is jelentős szerepet játszott a népiekkel való kapcsolat. Szellemi életünkben ma sem tisztázott a népiek helye - nem saját mulasztásunkat pótoljuk tehát akkor, ha foglalkozunk vele, hanem egy valóságos probléma megoldásához járulunk hozzá.

Sokirányu és hosszu vitákon lehet majd elfogadható eredményre jutni, de folytassunk ilyen vitákat! Vitainditóul talán megteszi az itt következő néhány fésületlen gondolat a népiek

tevékenysége és a mi feladataink közti párhuzamról:

Az elmult 35 év gyökeresen átalakitotta társadalmunk - a magyar társadalom - viszonyait. Átalakitotta, sok kérdésre megválaszolt, de sokat egyszerüen negligált. Erősen aktivista, ugyanakkor aktivizmusában sokszor más történelmi talajról elvont "kelléseket" megvalósitó társadalomátalakitó tevékenység folyt. Számunkra ez a tevékenység és eredményei adottságok. Társadalmunk ezektől "terhelt", ezektől eltekinteni sem a gondolkodásban, sem a cselekvésben nem lehet. Ugyanakkor ugy vélem, a valóság hordozza, és ujratermeli az emberi viszonyoknak egy régebbi gyökerü vonulatát. Az anyag, amellyel szemben állunk, vegyes. Lehetetlen a társadalmat a szocialista átalakitás termékének, tiszta formáju szocializmusnak tekinteni, de ugyanigy tulzás lenne ezeket a "makacs valósággá" vált tényezőket eltagadni. /Pl. az elidegenedés meglétét abszolutizálni, és ezen az alapon tagadni a különbséget a létező szocializmus és a létező kapitalizmus között./ Éppen ez a valóság az, amely a közöttünk és bennünk lévő van és legyen mozzanatai közti helyes /tehát tartható/ arányok megtartására kényszerit mindannyiunkat. Az anyag szövevényes, bonyolult! Kevéssé ismerjük még. Tudásunk sokszor az előbb felvetett két szélsőség valamelyikét reprezentálja. Vagy valóságosnak tekint olyan mozzanatokat, amelyek még csak "kellések", vagy még azok sem, vagy könyörtelenül megtisztitja ezektől a gondolati képet és a cselekvést, és a puszta kézzel és foggal fogható "van"-ba kapaszkodik.

Képletesen: számomra az az elfogadható magatartás /intézményi és személyi is/, amely kitapogatja a valóság "reális kelléseit" és kiharcolja azokat. Nevezhetjük ezt reálisan aktivista magatartásnak. A kollégiumban sokszor megfogalmazott "reális kritikai szemlélet"-nek ezt a reális aktivitást kell előkészitenie és ösztönöznie. Akkor, és csak akkor maradhat ez a kritikus szemlélet reális, ha ezt teszi meg maximájának, különben gyorsan"kibillen az idő", és az eszmék sterilekké, a következtetések elvontakká válnak.

Itt kanyarodjunk vissza a kiinduláshoz: kellenek-e nekünk a népiek? Kellenek. Olyan törekvések képviselői ők, amelyek ma nagyon fontosak. Elmult az az időszak, amikor a társadalmat alakitó feladatok olyan egyértelmü élességgel fogalmazódtak meg, hogy ideig-óráig meg lehetett tenni a konkrét, belső fejlődéstől való eltekintést. A jelen és a jövő a belső feltételekkel és a külső korlátokkal való viaskodásé. Ez a küzdelem pedig nagyon konkrét tudást igényel. Ehhez vélek segitséget kapni a népiektől. Ők nagyon jól tudták a magyar fejlődés belső és külső föltételei közti arányokat.

Németh László mondja: "...nekünk az a bajunk, hogy a mi kis fazekunk mindig valami szomszéd fazekának hatására értelmetlenül és idő előtt, vagy idő után forr fel, és akkor az, amit saját belső törvényünk szerint, kellene csinálni, nem ugy történik."

Mégis egész tevékenységük - különösen igaz ez Erdei Ferencre - a konkrét magyar társadalomismeret megszerzésére, müvelésére, és az ennek megfelelő társadalomalakitó tevékenység köré szerveződött.

Remélem, ez a cikk nem marad visszhangtalan. Akár a közvetlen, reagáló, vitázó válasz, akár a Szakkollégiumi Füzetek ujabb számai előbbre vinnék a közös gondolkodás ügyét.

Lipus Sándor

PROGRAMOK A FÉLÉVBEN

MInthogy még nagyon az év elején vagyunk, az elkövetkező időszak programjai még jórészt szervezés alatt állnak. Folyamatban van Nyers Rezső, Pál Lénárd, Sós Gábor, a Társadalomtudományi Intézet kutatóinak meghivása, és számos más, még csak az előkészités fázisában lévő esemény szervezése. Néhány név terveinkből: Fehér Lajos, Illyés Gyula, Fekete János, Bácskai Tamás.

Néhány konkrét időpont is van már a félévre:

- Tovább folytatjuk a Balázs Béla Filmstudió filmjeinek vetitését. Erre előreláthatólag október 1o-én és 28-án, november 25-én és december 9-én kerül sor.

- Az immár hagyományos "Nyitóbuli" szept. 28-án este 7-kor kerül megrendezésre.

- Szokásos őszi kirándulásunk helye még nem biztos, de az már igen, hogy okt. 4-én, vagy 5-én esetleg mindkét nap kerül rá sor. Szervezi: Teplán István. Részvételi dij 6o Ft, amelyet Lővei Jutkának jutassatok el.

- Ugyancsak /ismét!/ végleges-nek tünik az erdélyi kirándulás időpontja: nov. 14-19. A részletekről későbbiekben tájékoztatást adunk.

- Kornai János első konzultációjára okt. 15-én kerül sor a Szakkollégiumban.

- November 29.: VOSZK-találkozó.

- Őszi beszámolási időszak: nov. 28-3o. Már most lehet - és kell is rá készülni, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a TDK beadási határidő az idén dec. 15. Ezeket a dátumokat jó lesz megjegyezni!

mi lesz a KLUBBAN?

Természetesen az itt következő felsorolás sem teljesen biztos, csak tájékoztató jellegü.

- Uj "sorozat" veszi kezdetét Fábri Péter és Simonffy András meghivásával, miszerint a klub a fiatal magyar irók, költők felé fordul.

- Régi ismerősünk, Szabó Árpád három előadásra lesz vendégünk, melyeken a téma: Iliász, Odüsszeia, Hérodotosz.

- Hevesi Attila, ki tavaly csodálatos erdélyi diáival örvendeztetett meg bennünket, ebben az évben hazánk kevésbé ismert tájairól jelentkezik képeivel.

- Ismét megrendezésre kerül a diaverseny, már lehet készitení a sorozatokat.

- Az erdélyi kirándulást megelőzően, ahhoz kapcsolódóan kerül sor egy klubrendezvényre, előkészitésként a kirándulásra.

Szakkollégiumi HIREK

Ismét esedékes a kollégiumi hozzájárulás befizetése. Mindenki készüljön föl rá, hogy Zupcsán Erika fölkeresi, s e célra loo Ft-ot kén majd tőle e célra, mint ahogy majd ezen tul minden félévben.

A könyvtár - akár csak az egyetemi - az épületben folyó munkálatok miatt egyenlőre még zárva van, de amint lehetséges, ismét olvashatóak lesznek - szigoruan helyben! - a könyvek, folyóiratok és napilapok.

Ki a nemzetiségi? 1.

Statisztikai vizsgálatokhoz mindenek előtt a fogalmak tisztázására van szükség, mondja belőlem a leendő statisztikus. Dávid Zoltán: A magyar nemzetiségi statisztika multja és jelene c. szemléjét olvasva / Valóság augusztus/ még inkább érzem a fenti megállapitás fontosságát. Anyanyelvi, nemzetiségi statisztikában okoz ez tán legtöbb problémát, mert

> "... egyetlen kérdéssel valójában igen összetett, az egyénekben gyakorta tisztázatlan vagy nem eléggé átgondolt, politikai szálakkal átszőtt és érzelmektől erősen befolyásolt tudati állapotot kell meghatározni.
> Nép, nemzet, nemzetiség, kisebbség, faj, származás, nyelvi és kulturális hovatartozás: egyértelműségük ellenére gyakran egyénenként különböző tartalmu, máig vitatott fogalmak, amelyek a kérdést mechanikusan föltevő összeiró és a választ gépiesen rávágó összeirt személynél ugyanakkor teljesen leegyszerüsitve jelennek meg. Idő sincs a kérdés valódi tartalmának és a megkérdezett álláspontjának tisztázására."

Természetesen mindez csak olyan több nyelvü és több nemzetiségü országok népességének számbavételénél okoz gondot, mint a történeti Magyarország, melynek egyes részei a hivatalos népszámlálások megindulásának időpontjában /1851/ a világ legkevertebb tájai közé tartoztak. Ugy gondolom ez akár hazánkban, akár szomszéd országainkban ma sem elhanyagolható probléma. Erről ir Hoóz István professzor is az 1977-ben megjelent A baranyai nemzetiségekről c. könyvében. Szerinte a magyar statisztika és általában a statisztika képtelen pontos adatokat szolgáltatni a nemzetiségi megoszlásról.

> "A nemzetiség fogalma a szocialista szociológiának is sokat vitatott és még mindig megoldatlan kérdése, s ha lenne is tökéletes definiciója, az csak megkönnyitené, de önmagában még nem tenné lehetővé a statisztikai számbavételt.
> A magyar népszámlálásokban kérdezett anyanyelv a nemzetiségi jellegnek nem legfontosabb és legfőbb meghatározója, csak a nemzetiség reagensének legfőbb ismérve. Ennek megállapitása azonban csak akkor egyértelmü, ha valaki csak egy nyelvet beszél /?/."
> "Az elmult ötven évben végrehajtott népszámlálások eredményei azonban egyre inkább arról győzték meg a demográfusokat és a közvéleményt, hogy a bevalláson alapuló módszerektől az objektiv helyzet feltárását nem várhatjuk, mert - az Európában mégbement politikai és területi változások hatására- gyakran eltér egymástól a nemzetiségi hovatartozás é r z é s e és annak b e v a l l á s a."

Dr. Boros Ferenc, a Kulturális Minisztérium nemzetiségi osztályának vezetője szerint is különbséget kell tenni a nemzetiségeknek a népszámlálásokban kimutatott statisztikai száma és a tényleges számuk között, mert a KSH által kimutatott értékek nem fedik a valóságot!

> "A nemzetiségi lakosságunk közé szükebb értelemben azokat soroljuk, akik magukat nyiltan valamelyik nemzethez tartozónak valiják. Tágabb értelemben a nemzetiségi lakossághoz soroljuk azokat

is, akik még nyelvükben, hagyományaikban, szokásaikban megőriztek valamit korábbi nemzetiségi mivoltukból."

Hogy még világo sabbá tegyem a problámát. Az 1970-es, de már az 1960.évi népszámlálási adatok is a nemzetiségek csaknem teljes beolvadását, az egynyelvü Magyarország végleges kialakulását mutatják.Az anyanyelvi adatok hitelével kapcsolatban komoly problémák jelentkeznek. Ha a 60-as adatokat összevetjük az 59-ben megjelent Acsádi-Klinger-Szabady: A világ népessége cimü kötetében megjelent adatokkal félelmetes különbségetek észlelhetünk.

	német	szlovák	román	horvát	szerb	cigány
1960-as adat	36.000	21.000	13.000	18.000	12.000	35.000
A világ népessége	220.000	60.000	15.000	45.000		50.000

Nézzük mi Hoóz Istvánnak a hibás felmérések kiküszöbölésére hivatott módszerei.

> "A nemzetiségi hovatartozás meghatározását - az egyéni bevallás helyett - a leszármazáson és a felmenők nyelvének ismeretén alapuló minősités alapján végezzük el. Ebben szerepet kapjanak a külső jelek, amelyek alapján a lakosokat egyenként minősitik. Ezek testiek és lelkiek. A testiek alatt a veleszületett /bőr szine, fizikai sajátosságok, antropológiai jegyek stb/, a lelkiek alatt pedig a környezeti, szerzett tulajdonságokat /nyelv, életkörülmények, öltözködés, érzelmi megnyilvánulások stb./ kell érteni."

Hoóz kikérdezési rendszerében az ősök neve, a nagyszülők által beszélt nyelv s általában a származásnak jut döntő szerep.

Dávid Zoltán keményen és határozottan lép fel s itéli el Hoóz módszerét.

> "Sem az anyanyelvi, sem a nemzetiségi statisztika céja nem lehet a családok származásának firtatása, távoli multba vesző eredetének kibogozása. Senkinek sincs joga, hogy Magyarország lakosait származásuk szerint, testi és lelki tulajdonságaik alapján sorolja be valamely népcsoportba, senki anyanyelvét nem szabad külső személyeknek meghatározniuk. Fel nem ismerhető tényezők alapján szakembereknek sem szabad dönteniük olyan kérdésben, amelyet kinek-kinek önmagában kell tisztáznia, amely mindenki legbensőbb ügye."

> "A származás szerinti szétválasztás talán egyedül a hazánkban élő cigányok esetében indokolt. Tényleges számuk a népszámlálásokból nem tünik ki, mert nagy többségük anyanyelve magyar, nemzeti tudatuk általában nincs, inkább menekülni igyekeznek rossz mellékizü cigányságukból."

A helyzet tehát 60-ban maradt a régi. Az anyanyelv és a nemzetiség bevallása - helyesen vagy helytelenül - továbbra is szubjektiv döntés eredménye maradt, de ha a jövőben elérjük, hogy hazánkban mindenki büszkén vállalja nemzetiségét bizonyára pontosabb eredmények születnek.

Végezetül néhány szót arról a négymillió magyarról, amelyből 3,2 millió szomszédos országainkban él, őrzik nyelvuket és magyar tudatukat. Csehszlovákiában 573.000 / és 618.000 magyar anyanyelvü/, Szovjetunióban 200.000 magyar nemzetiségü él. Romániában a magyar anyanyelvüek száma már 1970-ben elérte a z 1,8 milliót. Jugoszláviában 439.000, Ausztriában, ahol a magyarok száma mindig is jelentéktelen nagyságrendü volt, 7 ezer magyar él. Dávid ezzel kapcsolatban igy ir:

> "Teljes mértékben helyeselhető s minden támogatást megérdemel az a törekvés, hogy a nemzetiségek ápolják, szabadon használják és megtartsák anyanyelvüke, az évszázadok során magyarrá váltak származását azonban hiába firtatjuk, számuk meghatározása veszélyes vizekre vezet/!/. "

Lukács János

Látogatás a rektornál

Szeptember 19-én Chikán Attila /az ifjabbak kedvéért: a Szakkollégium igazgatója/ Csizmadia Ernőnél, egyetemünk rektoránál járt. A beszélgetés célja az volt, hogy konkretizálják azokat a dolgokat, amelyekben az egyetem állami- és pártvezetőinek tavaszi szakkollégiumi látogatásakor megállapodtak. Egyuttal más, a kollégium életével kapcsolatos kérdésekről is szó esett.

A rektor továbbra is támogatja azt az elképzelést, hogy a harmadévesek számára a szakkollégiumi szakmai tevékenység alternativ tárgyként elfogadható legyen. /Ennek, mint tudjuk, feltétele egy - egyénileg, vagy szekciókeretekben készült - TDK dolgozat irása./ A félév elfogadását a Szakkollégiun Diákbizottságának javaslata alapján a szekció vezetője, illetve - egyetemen kivüli szekcióvezető esetén - Chikán Attila igazolja majd. /Még egy megjegyzés: aki érdeklődésének megfelelő, és kedvére való alternativ tárgyat talál a meghirdetettek között, az természetesen részt vehet ennek munkájában - az egyetem minden tagjára érvényes feltételek mellett. Figyelembevéve azonban a TDK dolgozatok végső célját, elvárjuk, hogy ők is irjanak./

Szó esett a szeniori rendszerről is, és a rektor "szentesitette" a Kollégiumi Szabályzat ide vonatkozó pontját, amely ezzel "törvényerőre lépett". A márciusi kollégiumi gyülésen elfogadott pont egyébként igy hangzik: "A végzős szakkollégisták közül a kollégiumi gyülés évente két szeniort választhat, minimum egy, maximum két év időtartamra. Hivatalba lépésükhöz a rektor jóváhagyása szükséges. Egy év után a kollégiumi gyülés értékeli a szeniorok munkáját, és határoz megbizatásuk meghosszabbitásáról. A szeniorokat csak a kollégiumi gyülés hivhatja vissza. A szeniorok teljes jogu szakkollégisták, a Diákbizottság munkájában tanácskozási joggal vesznek részt, s főállásu munkahelyüktől függetlenül a kollégiumban laknak."

Csizmadia elvtárs jó elképzelésnek találta, hogy közelmultunk, politikai-, társadalmi-, gazdasági- és általában közéletünk alapjainak jobb megértésére, hivjunk meg olyan személyiségeket, veterán kommunistákat, egykori állam- és pártvezetőket, akik sok érdekes információt nyujthatnak a korról, amelyben dolgoztak. Ezzel kapcsolatban kérésünkre megigérte, hogy segit Fehér Lajos meghivásában, illetve javasolta, hogy próbáljuk megnyerni Fock Jenőt, Kiss Károlyt, és Hegedüs Géza irót.

Ezek után anyagi jellegü kérdésekről esett szó, igy az évforduló környékén adódó többletkiadásaink egy részének fedezéséről, és a kollégiumi emlékplakettek készittetéséről.

A rektor hozzájárult, hogy a november 14.-19. közötti erdélyi kirándulásunkhoz az egyetem autóbuszát vegyük igénybe, s támogatta az angol nyelvi kőr inditását.

K. L.

SZAK-LAP: A Rajk László Szakkollégium belső ujsága. Szerkeszti a Szerkesztőbizottság. Szerkesztőség helye: R.B. és II/21. Felelős szerk.: Király L.

Lapzárta után érkezett:

TÉMÁK

"Az eső sehol sem gyönyörüség, de Párizsban szivet marcangoló, megalázó, méltatlan szenvedés, amely a legellenállóbb idegzetet is felőrli, a legszilárdabb önérzetet is porba tapossa. A magyar eső szitál, néha zuhog, de nincs benne gonoszság és sátáni leleményesség. Elvétve szaporázza, cifrázza, mint a kissé konfidens cigány a nótát, de még akkor is csupa emberség, csupa tisztességtudás.... Franciabarát olvasó, ha még nem voltál Párizsban, ne menj esős évszakban! A párizsi eső csufondáros és tébolyitóan mozgékony, ugratja, kergeti, hajszolja az utca népét, mint, mint a legénységet a gonosz tiszt. Elál, megered, elál, megered, valami őrjitő, kibetüzhetetlen ritmus szerint, hol hosszu eső stráfok veszik célba a járókelőket, hol bolondos kis cseppek okvetetlenkednek....Az eső apró kis szögletekre, fülkékre osztotta Párizst, képtelenség volt az egészet egyszerre áttekinteni, az eső vastag függönye eltakarta a kilátást, és én még hetek mulva is ugy éreztem, nem sikerült kivergődnöm a mellékutcák locspocsából a főutvonalakra, nem láttam az igazi látnivalókat. Komor körvonalak, templomok és középületek kisértetei imbolyogtak az esőben, megismertem a Notre Dame-ot meg a Panthéont, de nem biztam a valóságukban, a sötétség, a köd meg az eső valamennyit álomképpé hervasztotta, amelyet akár Pesten is álmodhattam volna."

A nyár elmultával, természetes, hogy az első helyre, nyári élmények kerüljenek. MIt tehetünk, ha olyan volt a nyár, amilyen, és az egyik maradandó élmény tolmácsolására Hevesi András Párizsi eső cimü regényének kezdő sorai bizonyulnak a legalkalmasabbnak. Mindez persze jó alkalom Hevesi András bemutatására is, persze a bemutatás kicsit furcsa egy immár 4o esztendeje halott iró esetében. Hevesi a két világháboru közötti irodalom érdekes egyénisége volt, iró, kritikus, a NYUGAT második nemzedékének tagja, akinek Párizsi eső cimü regénye a gazdag magyar Párizs- irodalom egyik legjobb darabja, kár,hogy a mai Párizsba járók , Párizsszerelmesek közül csak kevesen ismerik. Hevesi 38 éves korában, 194o-ben francia önkéntesként halt meg. Egyelőre csak irodalmunk rejtett értékei között tarthatjuk számon. Bizonyára Hevesi András korában is sokakat foglalkoztatott a fiatal irók helyzete, de talán egyetlen hetilap sem kezdett olyan parttalan és kilátástalan vitába, mint teszi azt napjaink egyetlen irodalmi hetilapja, az ÉS. Tul hatvan közleményen és tucatnyi olvasói hozzászóláson talán ha 6-8 valóban fontos irás jelent meg. /pl. Csoóri ,Eörsi, Koltai, Páskándi/ A legtöbb sebnyalogatáson tul nem mutató irásban még a sebnyalogatásnál is elszomoritóbb az, hogy irodalmárkodó /?/ fiatal /?/ - emberek elképzelhetetlenül unalmas, lapos, kedvszegő stilusban a magyar nyelvet nem ismerve, magyarán megmondva rosszul irnak.

A vita köreit ismerve nem csodálható, de mégis sajnálatos, hogy pl. a Péterek - Esterházy, Hajnóczy, Nádas - nem ragadtak tollat. No mindegy, néhány irásnak legalább információs értéke volt. /Gondoljunk az ilyenfajta kifakadásokra: Jaj, milyen kevesen ismerik, ismerhetik X.Y. N.N.-ről szóló fontos irását!/ Egy hasonló félmondat hivta fel a figyelmemet a pécsi JELENKOR-ban megjelent Csoóri esszére, A félig bevallott élet-re. Csoórinak ez az irása gondolatiságában szervesen kapcsolódik az ÉS -vitában megjelent és vitatott és vitára, továbbgondolásra alkalmas cikkéhez.

"Nem vitás, hogy alkatnak és tehetségnek meghatározó szerepe van bármilyen önmegvalósitásban, de a magam bajáról most ugy kell beszélnem, mint egy olyan közös bajról amely nálam tehetségesebb embereket is korlátozott. Ismerek szinészt, irót, mérnököt, közgazdászt, politikust, szobrászt, egyetemi tanárt, sőt még orvost is, aki a saját cselekvőképességének a szintje alatt kénytelen tengődni. Pontosabban : csak ilyeneket ismerek. Ez viszont már társadalmi nyavalya. Egy hosszan tartó értelmi -érzelmi kontraszelekció végösszege. A baj eredete visszanyulik azokra az időkre, amikor Bibó István hideg, de kétségbeesett fejjel a demokrácia válságát kezdi emlegetni. Vissza az 5o-es évekre, amikor valami babonás belátásból megszoktuk, hogy mindig k e v e s e b b e t mondjunk annál amit érzünk, tudunk, gondolunk; kevesebbet a mindenkori valóságnál, mert ha csak egy fél szóval is többet mondunk a megengedettnél, veszélybe sodorjuk a lehetségest. A lehetséges jót, a közepesen elégségest, amely talán még gyarapitható is lehet. Évek multak el évek után, de arról, hogy mindig a k e v e s e b b e t mondjuk a fejünkben és a lelkünkben elraktározott tapasztalatokból, nem tudunk leszokni. És ebből a szokásból már a történelem lett. A félig elmondott igazságokból kielégületlenség, rossz közérzet, erkölcsi elbizonytalanodás. Mert aki csak félig ismer meg és félig tár föl valamit, bizonyos idő után semmiben sem különbözik attól a hamis tanutól, aki önérdekből hallgat el sulyos és perdöntő részleteket."

/Egy zárójeles megjegyzés: Másfél évvel Bibó István halála után a neve hallatán már nem szükséges talán olyan magyarázatokat füzni, mint amilyeneket, még a társadalomtudományok és az elmult négy évtized magyar történelme iránt vájtfülüen érdeklődők is igényeltek volna, másfél évvel ezelőtt. Ime egy kis bibliográfia /hiányos!/ : Bibó:Németh László vitája Szekfü Gyulával /VALÓSÁG 79/8/; E.Fehér Pál: A Bibó-probléma /KRITIKA 79/9/; Keresztury Dezső: Bibó Istvánról ill. Bibó: Az államhatalmak elválasztása egykor és most - akadémiai székfoglaló 1947 /!/--ben /VIGILIA 198o/8/; Beszélgetés Bibó Istvánnal /VALÓSÁG 198o/9/ - Minderről még igy zárójelek között is érdemes elgondolkodni./
Hevesi András huszonvalahány évesen irta a Párizsi esőt, és most miküzben dul a fiatal irókról szóló "izgalmas" vita egy 22 esztendős fiatalember, Sebeők János valóban nagyszerü, igazi irodalmi élményt nyujtó regényét, a Sárkányvindalt üdvözölhetjük és ami fontosabb, olvashatjuk. De erről majd legközelebb!

Hevesi